

Tähtvere Elu

Planeeringu arutelul olid kõne all liiklus ja paisjärve puhastamine

11. augustil toimus Ilmatsalu piirkonna üldplaneeringu arutelu.

Arutelul tutvustati avaliku väljapaneku jooksul laekunud ettepanekuid ja selgitati linnavalitsuse seisukohti ettepanekute kohta. Koosolekul kujunesid peamisteks teemadeks Ilmatsalu liiklusküsimused ja Ilmatsalu paisjärve puhastamisega seotu. Linn väljendas

valmisolekut tegeleda edasi Järve tee rekonstrueerimise aga ka alevikku läbiva raskeliikluse reguleerimise küsimustega. Ilmatsalu paisjärve osas selgitas linn omi seisukohti, kuidas nähakse ette järve ökoloogilise seisundi parandamist.

Indrek Ranniku

Tartu maksab koolitoetust 1.-3. klassi õpilastele

Tartu linn maksab koolitoetust esimesse, teise ja kolmandasse klassi minevate laste vanematele. Koolitoetust saab taotleda alates 1. septembrist kuni 15. septembrini.

50 euro suurune koolitoetus on mõeldud Tartu linnas õppivale lapsele, kelle enda ja ühe vanema elukoht on rahvastikuregistri andmetel Tartu linn.

Koolitoetuse saamiseks tuleb hiljemalt 15. septembriks esitada linnavalitsusele taotlus e-keskkonnas ARNO (www.tartu.ee/arno). Toetus kantakse taotleja näidatud arvelduskontole 1. oktoobriks.

Täpsem info haridusosakonna analüütik Katrin Parv tel 7361422, 518 4110 katrin.parv@tartu.ee

Seenenäitus tuleb taas

Sügise hakul oodatakse taas kõiki seenesõpru traditsioonilisele seenenäitusele, mis toimub 12.–14. septembrini Tartu Ülikooli botaanikaaias Lai 40 majas.

Näitusel saab tutvuda enam kui 100 seeneliigiga – alates pilvikutest ja riisikatest kuni puravike, tindikute, sirmikute, puuseente ja kärbseseenteni. Eksponeeritud seente juurde on lisatud liiginimed ning teave nende söödavuse ja mürgisuse kohta.

Külastajaid ootab ka seeneviktoriin, kus saab proovile panna oma teadmised, ning väike seenerada botaanikaaias, kus valitud seened on tähistatud vastavate nimetustega. Kohapeal jagab nõu loodusmuuseumi seenekonsultant, kes aitab määrata külastajate kaasavõetud seeni. Soovi korral saab tellida ekskursiooni seente tundmaõppimiseks.

Seenenäitus on avatud 12.–14. septembrini kell 10–17 Tartu Ülikooli botaanikaaias Lai 40 majas. Piletihinnad: täispilet 4 €, sooduspilet senioritele, õpilastele ja üliõpilastele 2 €, eelkooliealistele lastele tasuta. Kehtib ka muuseumikaart.

Näitust korraldab Tartu Ülikooli loodusmuuseum ja botaanikaaed ning sündmust toetab SA Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Ilmatsalus alustab tööd kogukonnaspetsialist

Alates 4. septembrist alustab Ilmatsalu noortekeskuses tööd kogukonnaspetsialist Ülle Ottokar, kelle peamine tööülesanne on kogukonnatöö arendamine Ilmatsalu piirkonnas.

Kogukonnaspetsialist hakkab kaasama inimesi kohaliku elu tegevustesse ja arendamisse ning planeerima ja korraldama kogukonnale suunatud üritusi. Tema tööülesannete hulka kuulub ka huviringide ja koolituste kavandamine ja koordineerimine ning koostöö kohalike asutuste ja vabaihendustega, samuti kogukonna algatuste toetamine ning uute projektide algatamine ja juhtimine.

Ülle Ottokari töökoht paikneb Ilmatsalu noortekeskuse 1. korrusel aadressil Järve tee 8.

Rohkem infot järgmises kuukirjas.

Margit Kink, Tartu Noorsootöö Keskuse direktor

Kultuuriosakond ootab taotlusi uue aasta tegevusteks

Kultuuriosakonna toetusmeetmed 2026. aasta tegevusteks on avatud. Oodatud on kultuuri, spordi, noorsootöö ja huvihariduse projektide, programmid ja tegevustoetuse taotlused.

1. oktoobrini (k.a) saab taotlusi esitada kultuuri suurprojekti, kultuuri suur- ja väikeprogrammi, noorsootöö suur- ja väikeprojekti, rahvusvähemuse ühingu toetuse ning huvihariduse preemia jaoks.

3. novembrini (k.a) on avatud spordi väikeprojekti toetuse esimese vooru ja asumiseltsi toetuse taotluste esitamine.

10. novembrini (k.a) saab taotleda laulu- ja tantsupeoliikumises osaleva kollektiivi juhendaja tööjõukulude toetust.

1. detsember (k.a) on kultuuri väikeprojekti toetuse esimese vooru taotluste esitamise tähtaeg.

Üldjoontes on taotlemise tingimused eelmiste aastatega sarnased, kuid on ka mõned muudatused, millest alljärgnevalt valdkondade kaupa ülevaade.

Kultuur

Senise 20% asemel saab nüüd projektitoetustes elluviijate töötasude maksimiseks kasutada kuni 30% Tartu linna toetusest.

Tartu linna kollektiivi juhendaja kohta saab taotleda laulu- ja tantsupeoliikumises osaleva kollektiivi juhendaja tööjõukulude toetust. See kehtib juhul, kui sama Tartu linna kollektiivi juhendaja kohta taotletakse samaks perioodiks sarnast toetust ka Eesti Rahvakultuuri Keskuselt.

2026. aastast on kultuuri suurprojekti- ja väikeprojekti prioriteetideks ligipäätavuse ja kättesaadavuse tagamine, rahvusvahelise valdkondliku ja valdkondade ülese koostöö arendamine Tartu kultuuriorganisatsioonide ja loovisikute seas ning uuenduslikul moel linnaruumis kultuuri populariseerimine.

Sport

Spordi väikeprojektidel on 2026. a prioriteediks liikumiskultuuri ja tervisesporti propageerivad sariüritused,

pakkudes seeläbi erinevaid ja motiveerivaid liikuma kutsuvaid võimalusi kõigile vanusegruppidele. Seatud prioriteedi tingimuseks on, et sari peab koosnema minimaalselt viiest etapist ja toimuma maksimaalselt üks kord nädalas või minimaalselt üks kord kuus.

Noorsootöö

Noorsootöö väikeprojekti toetus, mille taotlus esitatakse 1. oktoobriks, antakse perioodiks jaanuarist juunini. 2026. aastaks noorsootöö suurprojekti toetuse taotlemisel prioriteete ei kehtestata.

Huviharidus

Puudega inimeste huvitegevust harkatakse toetama kogu elukaare vältel (toetus 270 eurot harrastaja kohta). Toetus eraldatakse ühingu, kes pakub regulaarselt huvitegevust puudega harrastajatest koosnevatele huviringidele.

Juhendajate palgatoetuse komponent suureneb ja diferentseeritakse vastavalt kvalifikatsioonile. Madalama kvalifikatsiooniga juhendaja võib saada toetust kuni 1440 eurot aastas, kõrgema kvalifikatsiooniga juhendaja aga vähemalt 3216 eurot aastas. Toetust antakse juhendajatele, kelle iganädalane kontakttundide maht jääb vahemikku 12–24 tundi.

Küsimuste tekkimisel nõustavad taotlejaid kultuuriosakonna töötajad. Rohkem infot ja kontaktid Tartu linna kodulehelt: tartu.ee/et/juhised-toetuste-saamiseks

Sille Vösaste

Ettevõtlikud naised korraldavad hoovimüügipäeva

Ilmatsalu ettevõtlikud naised Eve Kivilo, Kaisa Martinfeld ja Triinu Värno on tublisti elavdanud kohalikku kogukondlikku elu – nende korraldatud hoovimüük ja kodukohvikute päev leidsid väga sooja vastuvõtu. Käsil on ettevalmistustööd 13. septembril toimuvaks hoovimüügipäevaks.

Kas teie korraldustiimi on lisandunud uusi inimesi?

Korraldusmeeskond on küll sama väike ja kokkuhoidev punt, aga meie ümber on tekkinud tore ring inimesi, kes aitavad nõu ja jõuga kaasa. Uusi liikmeid pole otseselt lisandunud, kuid meie ukсед ja südamed on alati lahti – head ideed ja abikäed on alati oodatud!

Ettevalmistused uueks ürituseks on käimas. Mis teid motiveerib oma perede ja väikeste laste kõrvalt selliseid kogukonnasündmusi korraldama? Need nõuavad ju omajagu aega ja energiat, mida kulub igal väikelastega pereemal niigi kuhjaga ära.

Meile väga meeldib see tunne, kui meie väikesed üritused toovad inimesed kodudest välja, annavad lastele võimaluse müümist harjutada ning loovad uusi tutvusi ja rõõmsaid mälestusi. Vot siis on kogu vaev end kuhjaga õigustanud!

Ehkki ajaliselt on see tõesti suur panus, motiveerib meid teadmine, et loome oma lastele keskkonda, kus kogukonnal on tähendus. Tahame, et nad kasvaksid üles paigas, kus inimesed tunnevad üksteist, toetavad ja veedavad aega koos. See väärtus on palju suurem kui mõni magamata tund või pingelisem päev – see on investering meie kodukoha ja laste tulevikku. Loodame, et see on ka kõigile siinsetele lastele eeskujuks: kui tahad, et midagi toredat sünniks, tuleb ise panustada ja oma käed külge panna!

Seekordne hoovimüügipäev erineb suuresti eelmisel aastal toimunud. Miks oli vaja muutust?

Eelmisel aastal toimus hoovimüük avatud hoovide põhimõttel – inimesed liikusid mööda ümbruskonda kaardi alusel, avastasid aedu ja aardeid, justkui väikeste kodukohvikute radadel. Tagasiside põhjal tundsid aga müüjad, et nad tahaksid olla rohkem koos – näha, mida teised pakuvad ja ise ka üritusemelust suuremalt osa saada. Nii sündis mõte teha seekordne hoovimüük ühisemal ja kompaktsemal alal, mis annab rohkem võimalusi nii kauplejatele kui ka küllastajatele.

Samas ei ole ka ürituse ülesehituse dubleerimisel mõtet – kevadesse sobib suurepäraselt avatud kodukohvikutes rändamine ja värsket toidu nautimine kui väike turgutus pärast talve, aga sügisesse tahtsime jätta sellise ühise ja hubasema vormi, kus saame kõik koos suvele lehvitada ja tervitada sügist.

Kas kõik soovijad võivad müüma tulla?

Ruumipuudust kindlasti ei ole! Suur tänu Tartu Agrole, kes andis meile kasutada Ilmatsalu alevi südames olevat parklat ja muruala Pargi tee tänaval. Kauplema ja ostlema on oodatud kõik – nii meie alevist ja naabruskonnast kui

ka kaugemalt, kasvõi Saaremaalt või Võru tagant. Vihma korral on meil veel mõttes üks tagavaraplaan, aga siin käivad veel läbirääkimised. Üritus kindlasti ära ei jää! Soovitame riietuda ilmale vastavalt ja me ei lase kindlasti mõnel vihmahool laadamelu rikkuda!

Mida peaks hoovimüügile tulija teadma, milliseid ettevalmistusi tegema?

Pakkumisele on oodatud kõik, mis sobiks veel järgmisele ringile kasutamiseks: riided, jalanõud, lastekaubad, mänguasjad, kodukaubad, keldri aarded ja garaaži pärlid, käsitöö, tehnika, vanavara, aga kindlasti ka kodumaine toit ja küpsetised, aiasaadused jmt.

Osalust on kinnitanud ka mitmed kevadised kodukohvikud, kellel endiselt ahi veel soe ja näpud sügelevad, et pakkuda uuest erinevaid suupisteid ja kodukootud toite.

Hoovimüügile tulijatel tasub mõelda, kuidas päev võimalikult sujuvalt ja rõõmsalt mööduks. Iga müüja väljapanek ongi väike isikupärane hoov oma aaretega! Kasutage loovust ja erinevaid lahendusi, et oma pakutatavat võimalikult mugavalt kliendile esitleda ja müüa. Kindlasti peaks mõtlema varjualusele või telgile, mis kaitseks kasvõi väiksemate vihmahoogude korral. Riided soovitame panna stangedele või muud moodi üles riputada. Soovitame ka sarnaseid tooteid rühmitada kastidesse või muud moodi sorteerida ja määrata neile sarnane hind. Kindlasti on küllastajatel hea väljapanekut uudistada ka laudadelt. Kes pakuvad toiduga joogipoolist, siis kindlasti mõelge ka jäätmetele, mis võivad tekkida.

Hinnastamisel tasuks arvestada, et hind oleks vastavuses toote seisukorraga ja võimalusel tasuks olla paindlik. Kindlasti loovad lisaväärtusi laadaloosid, kuumad pakkumised ja miks mitte ka oksjonid. Hinnasildid jms hoia ja kinnita nähtavalt.

Üritusel osalemiseks tuleks kindlasti varuda kaasa peenraha nii müüjana kui külastajana. Osalejate hulgas on omajagu ka lapsi, kes harjutavad kätt müügitöös ning nende pakutava hinnad on tihti tagasihoidlikud ja vahetusraha piiratud.

Sellel päeval on Ilmatsalu alevis Pargi tee tänaval liikumine ja parkimine piiratud ning soovime kasutada teisi tänavaid mootorsõidukitega liikumisel või hoida sõidukitel jalakäija kiirust. Loodame kõigi liiklejate mõistvale suhtumisele!

Üritusel on omal kohal ka meelelahutus ja lisategevused suurtele ja väikestele – näomaalingud, poni Zimba tuleb taas külla, muusika ja muud.

See on üritus, kuhu tulla kogu perega nii ostma kui müüma, nautida koosolemist ja veeta koos üks tore päev.

Tähtvere maapiirkonna taaskasutuslaat ootab teid 13. septembril kell 12:00–17:00 Ilmatsalu alevi südames Pargi tee 1 (Tartu Agro peahoone juures)

Kohtumiseni!

**TÄHTVERE
MAAPIIRKONNA
TAASKASUTUSLAAT**

12:00 - 17:00
13. SEPT 2025

PARGI TEE 1, ILMATSALU ALEV
PARKLA JA MURUÄLA TARTU AGRO KÕRVAL

ÜRITUSEL ON OMAL KOHAL KA MEELELAHUTUS SUURTELE JA VÄIKESTELE

- KÄSITÖÖ
- RAAMATUD
- RIIED JA JALANÕUD
- AIASAADUSED
- HÕRGUTISED JA KÜPSETISED
- MANGUASJAD JA LASTEKAUP
- TEHNIKA
- MÖÖBEL
- VANAVÄRA

VARU KAASA SULARAHHA!

REGISTREERI MÜÜMA! ilmatsalukohvikud@gmail.com

Traditsioonilisi postiasutusi asendab maapiirkondades personaalne postiteenus

Omniva pakub kõigile Eesti inimestele, kelle kodu lähedal puudub postiasutus, tasuta personaalset postiteenust – võimalust kutsuda postikuller oma koju või töökohale, et saada vajalikke postiteenuseid ilma kodust lahkumata.

Kulleri käest saab osta postmarke ja ümbrikke, saata ja võtta vastu universaalse postiteenuse kirju ning pakke, tasuda arveid, tellida ajalehti ja ajakirju. See on eriti mugav neile, kellel on kodust väljumine raskendatud nt transpordi-, tervise- või muude probleemide tõttu. Personaalse postiteenuse eelis postipunkti ees on ka sõltumatus kindlastest avamisaegadest, teenust pakutakse kokkuleppel kliendiga tööpäeviti ajavahemikus 8–17.

„Eestlaste postiharjumused on kiiresti muutumas – paberkirjade saatmine väheneb hoogsalt, pakke saatmiseks eelistab 83% inimesi automaati. Väikestes asulates saadetakse postipunkti päevas vaid paar pakki, samas kõrval asuvast pakiautomaadist 50–70. Sellepärast oleme kasutuseta jäänud postiasutusi sulgenud, kuid pakiautomaatide võrgustikku oluliselt laiendanud ja laiendame üha edasi,“ ütles Omniva juhatuse esimees Martti Kuldma. „Samas on ka neid inimesi, kes ei saa või soovi automaate kasutada või kes vajavad muid postiteenuseid. Nende jaoks ongi loodud personaalne postiteenus. Omniva ei lähe maainimesest kaugemale, vaid tuleb lähemale, vajadusel koju kätte,“ kinnitab Kuldma.

Personaalne postiteenus on hästi omaks võetud ja selle kasutamine kogub aina hoogu – kui 2024. aasta esimese kuue kuuga telliti teenust 4430 korral, siis 2025. aasta esimese kuue kuuga juba 6063 korral.

Möödunud aasta lõpus pälvis Omniva personaalne postiteenus Euroopa postiettevõtete ühendava organisatsiooni PostEurop sotsiaalse vastususe (CSR) valdkonna aastatunnustuse.

Personaalse postiteenuse tellimine

Personaalne postiteenus on tasuta kõigile inimestele, kelle kodust jääb lähim postiasutus kaugemale kui 5 kilomeetrit. Kõige lihtsam ja kiirem viis teenuse tellimiseks on täita ära veebivorm: www.omniva.ee/era/abiinfo/personaalne_postiteenus. Samuti saab saata oma tellimuse e-maili teel: info@omniva.ee. Kui interneti kasutamine ei ole võimalik, siis saab personaalse postiteenuse tellida ka telefonil 664 3330.

Tartus on linlastel juba kolmeteistkümne aastat võimalik kaasa rääkida linna eelarveraha jagamisel. Sel kevadel esitasid tartlased kaasavasse eelarvesse 75 ideed, milles jõudis pärast ekspertide hinnanguid ja ideede autoritega peetud arutelusid lõpphääletusele 24 ideed. Hääletus toimub oktoobri alguses. Kaasavas eelarves on ühel aastal 200 000 eurot ja selle eest viiakse ellu kaks ideed.

Millest tänavused ideed räägivad? Nagu ikka, on kõige rohkem ideid, mis pakuvad linlastele aktiivseid vaba aja veetmise võimalusi. Nagu varasematelgi aastatel, on ideede hulgas mitmeid üsna klassikalisi mänguväljakuid ja väljõusaale, kuid sel aastal lisandus ka mitu uutset ideed – vettehüppetorn, mitmed madalseiklurajad, ronimissein. Tartlased on alati pidanud

oluliseks, et linnas oleks kõikjal palju pinke, kus jalgu puhata – hääletusel on nii tavalisi pinke, kiikpinke kui võrkkiikesid. Korda tegemist ootavad mitmed avalikus kasutuses olevad hooivid, spordiväljak, koolide juures olev ala jmt. Kaasava eelarve ideed on alati tegelenud ka liikluse turvalisemaks muutmiseks, nii on ka sel aastal mitmeid ideid, mis on selle teema fookusesse seadnud. Muidugi ei unustata ideedes ka seda, et linn näeks kena ja atraktiivne välja. Nii et ideede valik on kirju ja loodetavasti leiab iga tartlane oktoobris toimival hääletusel endale need kõige meelepärased ideed, millele oma toetus anda.

Juba praegu saab 24 idee sisuga tutvuma hakata, lingi ideede juurde leiab kaasava eelarve kodulehelt www.tartu.ee/kaasaveelarve. Septembri keskel

avaneb aga ideede näitus Kaarsillal.

Rahvahääletus kaasava eelarve ideede valimiseks toimub 2.–8. oktoobril 2025.

Hääletussüsteemis sel aastal muudatusi ei ole. Hääletada saab elektrooniliselt Tartu kodulehel või raekoja infokeskuses. Igaüks saab hääletada kuni kolme endale meelepärase idee poolt.

Hääletada saavad Tartu linna registreeritud elanikud alates 14. eluaastast. Lisaks saavad hääletada kõik 14–26-aastased noored, kes õpivad Tartu linnas üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses, rakenduskõrgkoolis või ülikoolis.

Palju on küsitud, mis on saanud eelmisel aastal võidu pälvinud ideedest. 2024. Aasta oktoobris toimunud hääletuse võitsid Forseliuse kooli liikuma kutsuva õueala ja Karlova ranna loomise ideed. Forseliuse kooli õuealal sooviti pakkuda paremaid vaba aja veetmise võimalusi kooli õpilastele ja piirkonna peredele. Hooviala ehitus käib ja see peaks valmis saama selle aasta septembrikuu jooksul.

Karlova ranna idees sooviti rajada heakorrasstatud, jõe avatud puhkamiskoht Sadamaraudteel Jõe Prisma ja Siili tänava uusarenduse vahelisele alale. Siin on käimas projekteerimine ja siis selgub, kas selle jõuab ellu viia veel sellel aastal või tuleval kevadel.

Praeguseks on Tartu kaasava eelarve toel ja linlaste valikul ellu viidud või tegemisel kakskümmend kaks ideed.

Lilian Lukka
kaasava eelarve projektijuht

Korduskasutushalli oodatakse korralikke ehitusjääke

Selli tn 19 jäätmejaamas on avatud korduskasutushall, kuhu elanikud võivad tuua oma majapidamises üle jäänud kasutuskõlblikke ehitusmaterjale, mida teistel on võimalik kasutusele võtta.

Ehitusjääkidest on korduskasutushalli oodatud lauad ja prussid, puidust, plastist ja metallist liistud, laminaatparkett, mööbliplaadid, terved kipsplaadid,

keraamilised plaadid, terved tapeedirullid jmt. Samuti võib tuua terveid ja puhtaid ehitustarvikuid ja -vahendeid ning mehhaanilisi tööriistu, sh aiatööriistu.

Ehitusjääke saab korduskasutushalli tasuta ära anda, samuti saavad huvilised neid tasuta võtta. Materjali vastuvõtmise korduskasutushalli otsustab jäätmejaama operaator.

Korduskasutushalli saab külastada Selli jäätmejaama lahtiolekuaegadel, mis reeglina on E–R kell 10–18 ja L–P 10–16. Kontakttelefon on 524 1544, millele vastatakse esimesel võimalusel.

Korduskasutushall rajati projekti CURE+ toel. Projekti eesmärgiks on edendada ehitus- ja remondijääkide taaskasutust.

Tartumaa toidupiirkond kutsub osalema hoidiste konkursil

Tartu Rakenduslik Kolledž (VOCO) korraldab Tartumaa toidupiirkonna programmi raames hoidiste konkursi „Tartumaa maitsed purgis“, millest on oodatud osa võtma nii algajad kui ka kogunud hoidistajad.

Septembri lõpus kulmineeruva konkursi eesmärk on tutvustada ja väärtustada tartumaiseid tooraineid ning edendada hoidistamise oskusi erinevates vanuse- ja huvirühmades.

Tartumaa Arendusseltsi tegevjuht ja Tartumaa toidupiirkond 2025 eestvedaja Kristiina Tammets ütles, et hoidistamise populariseerimine aitab kaasa just kohaliku tooraine väärtustamisele. „Vanaemade sahvritest ja keldritest meile kõigile tuttavad hoidiste maitsed, mida mäletame lapsepõlvest, vääriwad uuesti suuremat tähelepanu. Hoidised peidavad endas külluslikke maitseelamusi ja pakuvad isetegemise rõõmu. Lisaks kõigele muule on hoidistamise oskus oluline ka toidujalgeoleku seisukohalt, sest kui oskame oma saadusi hoidistada ning säilitada, ei pea me üheski olukorras muretsema tühja kõhu pärast,“ rääkis Tammets.

Hoidiste konkursile võib esitada nii soolaseid kui ka magusaid hoidiseid: salateid-kastmeid, moose, kompotte, mahlasid-siirupeid, marineeritud too-

teid vmt. Konkursil saavad osaleda kooliõpilased ja lasteaiarühmad, kutsekoolide õppurid, toitlustusettevõtted ning ka kõik teised hoidistamise huvilised kodukokkadest ja peredest kuni kogukondade ja seltsinguteni. Konkursile võib esitada ühe hoidise igas kategoorias. Hoidis peab olema valmistatud vähemalt 50% ulatuses Tartumaalt pärit toorainest ja võimalusel inspireeritud Tartumaa toiduajaloost.

Tartu Rakendusliku Kolledži (VOCO) kutseõpetaja ja hoidiste konkursi üks korraldajaid Kairi Timusk märkis, et hoidistamine on taas ausse tõusmas ja korraldajate soov on innustada hoidistamisega tegelema veelgi rohkem inimesi. „Ootame konkursile Tartumaa vanu retsepte, mis on edasi antud vanavanematelt lastele, samuti loodame näha võistlustööde seas uudseid hoidiseid,“ ütles Timusk. „Põnevad kombinatsioonid vanast ja uuest, tuginedes Tartumaa rikkale toiduajaloole, annavad võimaluse välja töötada päris uusi hoidiste retsepte, mille põhjal saaks hakata ka tootma.“

Hoidiste konkurss lõpeb 28. septem-beril ja hoidised (miinimumkogus 0,5 liitrit) tuleb tuua hindamiseks Tartu Rakenduslikku Kolledžisse ajavahemikul 29.–30.09 (aadress Kopli 1, Tartu / B-korpus, õpperes-

toran Meliss). Võistlustööle tuleb kaasa panna hoidise nimi ja retsept (kasutatud toorained kogustega ja valmistamisviis), esitaja ees- ja perekonnanimi koos kontaktmeili ja telefoniga, hoidise valmistamise asukoht (küla, asula) ning hoidise loomise lugu või idee (soovi korral).

Hoidiste konkursi hindamiskomisjon, kuhu kuuluvad Tartu peakokad ja esindajad Tartu Rakenduslikust Kolledžist, Tartumaa Arendusseltsist, Tartumaa toiduvõrgustikust, hindab hoidiseid järgmiste kriteeriumite alusel: maitse ja lõhn; esitus ja pakend; originaalsus; kohaliku tooraine kasutus; lugu või idee hoidise taga (lisapunkti toob seos Tartumaa toiduajalooga). Hindamine ja parimate väljaselgitamine leiab aset oktoobri alguses (1.–3.10). Hoidiste konkursi tingimused leiab VOCO kodulehelt. Tartumaa toiduajaloo uurimustega saab lähemalt tutvuda toidupiirkonna kodulehel (visittartu.com/et/toidupiirkond).

Tartumaa toidupiirkonna projekti eestvedajaks on Tartumaa Arendusselts koos Tartumaa Omavalitsuste Liidu, Tartumaa Turismi, Tartumaa toiduvõrgustiku, Tartu linna ja teiste partneritega. Tartumaa toidupiirkond 2025 programmiga saab tutvust teha aadressil visittartu.com/et/toidupiirkond.

Vähemõudlik naistenõges on aiapidajale kasulik taim

Faasseni naistenõges 'Six Hills Giant'

Seekord räägin naistenõgesest, mida vahel peetakse melissiks. Noored taimed ongi nii välimuselt kui maitselt ja lõhnalt sarnased.

Naistenõges pärineb looduslikult Kreekast, kuid metsikuna on ta levinud lõunariikides. Põhjamaades, samuti Eestis kuulub naistenõges aiakultuuride hulka. Naistenõgese kõrguskasv olenevalt liigist ja sordist jääb vahemikku 20-50 cm. Tegemist on tugeva varre ja fertiilsete harudega mitmeaastase rohttaimega. Õied paiknevad kobaras varre ja harude tipus, värvus lavendilillast kuni määrdunudvalgeni. Õitseb kauem kui meliss, veel septembriski. Naistenõges paljuneb isekülvi teel, mis ei juhtu melissiga.

Naistenõgesed sisaldavad keskmiselt 0,2-0,4% eeterlikke õlisid, mille koostisse kuulub karvakrool, geraniool, tsitraal, limoneen, tsitronellool, nepetool ja tümool. Eeterlikud õlid annavad noorele taimele roosi lõhna, mis taimel vananedes asendub sidrunilõhnaga, mõnedel taimedel on mündilõhnaga. Eeltoodu on ühtlasi põhjus, miks naistenõgest kutsutakse rahvapärased kasvimündiks. Õitsemise ajal võib muuta lõhn ebameeldivaks ja maitse ning raviomadused muunduvad.

Mõned autorid on kirjutanud naistenõgesest ka kui raviomadustega taimest. Siinkohal soovitatakse olla tähelepanelik. Looduslike liikide raviomadusi on põhjalikumalt uuritud, kuid iluaiaandus-

likul otstarbel aretatud sortide puhul ei saa seda väita. Aiakeskustest soetatud naistenõgesed jäägu ikka eelkõige ilu- taimena lillepeenrassa. Seal toimivad nad meetoidulistele putukatele meelitatavalt ja lehemahla imevatele putukatele eemaletõukavalt. Naistenõges on aiapidajale kasulik kultuur.

Naistenõges on vähemõudlik taim, kasvab igal mullal, kus on küllaldaselt toitaineid ja niiskust, eelistab päiksepaistelist kasvukohta. Paljundatakse seemnetega või vanade puhmikute jagamise teel kevadel. Seemnete idanevus säilib 3-4 aastat, tõusmed tärkavad 21-28 päeva pärast külvamist. Taimi võib ette kasvatada katmikalal ja istutada avamaale juuni algul, kuid võib külvata ka kohe avamaale. Taimedel talvekahjustusi tavaliselt ei esine. Võib paljuneda ka isekülvi teel.

Kasvuaegse hooldamise peamine võte seisneb äraõitsenud õisikuvarte õigeaegses eemaldamises. Mida see tähendab? Õisikuvarte õigeaegne eemaldamine teenib kahte eesmärki; turgutab taimel noorte võsude kasvu ja uute õiepungade tekkimist, mistõttu pikeneb oluliselt naistenõgese dekoratiivne periood. Lehestik püsib kauem värske ja õisi tekib rohkem ning pikema aja vältel. Teine eesmärk õitsemise lõpetanud õisikuvarte eemaldamisel aitab vältida või vähemalt vähendada isekülvi. See omakorda on hea sordihügieeni suhtes. Teisisõnu: seemnetest tärkavad uued naistenõgesed ei pruugi üksühele edasi kanda emataime sordilisi iseärasusi.

Kõige rohkem on kaubandusvõrgust saada faasseni naistenõgese (N. faassenii) sorte. Ülekaalukalt populaarseim on 'Walker's Low', mis on tuntud eelkõige oma kiire kasvu ja pika õitsemisaja tõttu. Lavendelsinised purpursed südamikuga õied on koondunud pikkadesse õisikutesse. Puhmiku kõrgus keskmiselt 45 cm. On püsik ja sarnaneb harilikule naistenõgesele (N. cataria). Teine tuntud sort on 'Blue Wonder'. Lisaks eelmainitutele on populaarsed ka mõned hübriidsed sordid; 'Frol', 'Kit Kat', 'Neptune', 'Purssian Blue' ja paljud teised. Koduaias laialdaselt kasutatav pinnakatjana ja kõrgekasvuliste püsililledel ning ilupõõsaste vaheliste tühimike täitetaimena.

Tekst ja fotod **Lembit Kaarna** lillekasvatuse aednik

Faasseni naistenõges 'Walker's Low' Salaspilsi botaanikaaias kesksuvel

Sügisel jätkuvad elanikkonnakaitse koolitused

Tartu linnavalitsus ja päästeamet kutuvad korteriühistute juhte, haldus-

firmade esindajaid ja kortermajade elanikke elanikkonnakaitse koolitustele, et tõsta teadlikkust kriisideks valmisolekust. Üks koolitus toimub septembri lõpus ka Ilmatsalu koolis.

Koolitusel räägitakse sellest, mida saavad korteriühistud ja elanikud teha, et olla valmis elutähtsate teenuste katkestusteks ja kriisiolukordadeks. Koolituse teemad on elekter, küte, vesi, kanalisatsioon, side, keldrite korrashoid ja varjumine.

Koolitajateks on elanikkonnakaitse eksperdid päästeametist, Tartu abilinnapead ja linnavalitsuse kriisikoordinaatorid.

Koolitused on tasuta, kuid koolitusel osalemiseks tuleb registreeruda aadressil www.tartu.ee/korteriuhistule

Igal koolitusel loositakse osalejate vahel välja nädalane toiduvarukomplekt ühele inimesele, mis sisaldab 21 kuivtoidupakki, süütegeeli, veepuhastustablette jm.

Sügishooaja koolitused toimuvad 11. septembrist kuni 30. oktoobrini igal neljapäeval kell 18–20.

Koolituste ajakava

- 11. sept. Descartes'i koolis, Anne 65
- 18. sept. Descartes'i koolis, Anne 65
- **25. sept. Ilmatsalu koolis, Kooli tee 5**
- 2. okt. Veeriku koolis, Veeriku 41
- 9. okt. Veeriku koolis, Veeriku 41
- 16. okt. Descartes'i koolis, Anne 65
- 23. okt. Descartes'i koolis, Anne 65
- 30. okt. laululaval, Laulupeo pst 25

Kliimanäitus ootab huvilisi

Kuni 2. novembrini on Tartu Ülikooli loodusmuuseumis avatud näitus „Käega katsutav kliima. Mis meist saab?“.

Näitus räägib kliimamuutuste mõjust inimeste igapäevaelule ja meie keskkonnale ning näitab, millised looduslikud protsessid ja inimtegevus on pannud kliima muutuma. „Kliimat kujundavad keerukad protsessid ning keerulised on ka kliimamuutuse tagajärjede ahelad,“ ütles näituse kuraator,

Tallinna Ülikooli teaduskommunikatsiooni vanemteadur Arko Olesk.

Näitusel tutvustatakse nii kliimamuutustega seotud looduslikke protsesse kui ka inimtegevuse mõju. Külastajale pakutakse ka lahendusi – väiksematelgi keskkonnahoidlikel sammudel on mõju ning igapäevast elu on võimalik keskkonnahoiule kaasa aidata.

„Kliimamuutused on reaalne ja tõsine probleem, mille mõistmist süvendab

arusaam, et need ei ole üksnes kauged globaalsed mured, vaid mõjutavad otseselt meie igapäevaelu. See aitab meil paremini tajuda kliimamuutuste tegelikku lähedust ja tähendust,“ ütles Tartu Ülikooli kliimateaduste professor Piia Post.

Näitusega tähistatakse Tartu Ülikooli Ilmade Observatooriumi 160. aastapäeva.

Tartu ülikooli loodusmuuseum

TARTU KALEV

Tartu Spordiselts Kalev

Sind ootavad superägedad treenerid ja treeningkaaslased!

Tartu Spordiselts Kalev kutsub kõiki koolinoori **KERGEJÕUSTIKU** trenni.

Treeningud toimuvad Ilmatsalu spordihoones teisipäeval, neljapäeval ja reedel kell 15.

TULE JA LIITU VÕITJATEGA!

Täpsem info:
Toomas Halliste (5662 1859), halliste@msn.com